

היום נלמד בעזרת ה':

כתובת דף קו

סדר דאליהו: אליהו הנביא לימד אותו ברייתא שנקראת 'סדר אליהו'. אבל כיון שרב ענן שלח את האיש לרב נחמן ובעקבות כך דן רב נחמן שלא כהלכה כנ"ל, אליהו הנביא הפסיק להתגלות אליו.

כי אתא הוה מבעית ליה בעותי: כשאלהו חזר להתגלות אליו הוא היה מפחיד אותו (כי מכאן ואילך הוא נגלה אליו בצורת מלאך (-אוצר הגאונים), ורב ענן עשה תיבה וישב בתוכה בשביל שלא יראה את אליהו עד שהוא גמר ללמוד ממנו. ולכן יש שני חלקים לברייתא הזו: 'סדר אליהו רבא' כשהוא למד ממנו מחוץ לתיבה, ו'סדר אליהו זוטא' מהלימוד בתוך התיבה.

הוה ריתחא: היה כעס מהשמיים ולכן היה רעב בעולם.

ומה אלישע: אם אלישע הנביא שלימד תורה לכל כך הרבה תלמידים, שכשהיו התלמידים הולכים לביתם היו נשארים לאכול על שולחנו 2,200 תלמידים, ובכל אופן היה רעב בימיו והוא לא התפלל עליו (שאם היה מתפלל בודאי היה נענה - שיטמ"ק) - אני אתפלל? הגמרא מבארת את החשבון של מספר התלמידים של אלישע:

דכתיב ויאמר משרתו: "וְאִישׁ בָּא מִבְּעַל שְׁלֹשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בְּפוּרִים עֶשְׂרִים לֶחֶם שְׁעָרִים וּכְרָמֶל בְּצִקְלָנוּ וַיֹּאמֶר תַּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ: וַיֹּאמֶר מְשֻׁרְתֹּי מָה אֶתֶן זֶה לְפָנַי מֵאָה אִישׁ" כלומר האיש הביא לחם ביכורים + עשרים לחם שעורים + לחם כרמל = 22 לחם. ועל זה אמר המשרת של אלישע שהכמות לא תספיק למאה איש. לא יכול להיות שהכוונה למאה איש בלבד שהרי בשנת בצורת זו כמות מרובה למאה איש, אלא בהכרח שכוונתו היתה שכל לחם אמור להספיק למאה איש סה"כ 2,200 איש.

כי הוו מיפטרי רבנן מבי רב: כשהיו הולכים התלמידים מבית המדרש של רב היו נשארים לאכול על שולחנו 1,200 תלמידים.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

רב הונא הוה דריש בתליסר אמוראי: היה משתמש בשיעורו ב13 מתורגמנים = שהיו שומעים את הדרשה מפיו ומשמיעים אותה לשומעים הרבים שהיו ממלאים את המקום, ובכל פינה היה מתורגמן אחר שהיה משמיע בה את הדרשה.

כי הוּו קיימי רבנן: כשהיו קמים התלמידים הרבים מהשיעור של רב הונא ומנקים את גלימתם מהעפר שדבק בה כשישבו על הקרקע, היה האבק שנוצר מכסה את אור היום, והיו אומרים בארץ ישראל שקמו התלמידים מבית מדרשו של רב הונא הבבלי. [כשהיה נראה בארץ ישראל אבק שהיה מכסה את אור היום היו אומרים עליו בדרך צחות שהוא כמו האבק של תלמידי רב הונא -פני יהושע].

וקרו לנפשייהו יתמי: רבה ורב יוסף היו קוראים על עצמם 'יתומים' בגלל הכמות המועטה של התלמידים שהיו נשארים אצלם ביחס לזורות הקודמים.

*

מבקריו מומין: אנשים שתפקידם היה לבדוק את הבהמות הבאות לקרבן האם יש בהם מום.

מגיהי ספרים: אסור להשהות בבית ספר שאינו מוגה. חכמים ראו שבני אדם מתרשלים בכך ולכן בזבזו מהכסף של השלכה ושילמו למגיהי ספרים שיבדקו את הספרים של המון העם.

בית גרמו: היו ממונים על הכנת לחם הפנים, ובית אבטינס היו ממונים על הכנת הקטורת.

התם בדבבי: במקדש שני היו 13 פרוכות. 9 מתוכן נעשו לצניעות בעלמא שלא תראה עבודת בית המקדש לבחוץ - והפרוכות הללו ניטלו מתרומת הלשכה. אבל שתי הפרוכות של 'הדביר' (= קודש-הקודשים) ושתי הפרוכות כנגדן בעלייה שמעל קודש הקודשים נעשו כחלק מהבנין וניטלו מקדשי בדק הבית.

[הסיבה שבפתח קודש הקודשים היו שתי פרוכות: במשכן היתה רק פרוכת אחת (כדעת רבי יוסי), אבל בבית המקדש השני היו צריכים שתי פרוכות כיון שלא היתה שם 'אמה טרקסין'. כלומר בבית המקדש הראשון היה כותל בעובי אמה שהבדיל בין ההיכל לקודש הקדשים, אבל במקדש השני לא היה את הכותל הנ"ל, כיון שהוא היה גבוה 40 אמה ואי אפשר לעשות כותל כ"כ גבוה שיחזיק מעמד כשעוביו רק אמה, ולעשותו יותר עבה אי אפשר, לפי שכל המידות של המקדש היו מאת ה' ואסור

(המשך בדף הבא ↓)

לשנותם. ורבנן הסתפקו האם מקום המחיצה (שעוביו אמה) קדוש בקדושת ההיכל או שהוא קדוש בקדושת קודש הקדשים, ולכן עשו שתי פרוכות כשביניהן אור אמה].

*

ת"ר נשים המגדלות בניהן לפרה וכו'! היו עושים הרבה מעלות בפרה אדומה, אחת מהמעלות היא שהיו מביאים נשים מעוברות לחצרות הבנויות בסלעים שהיו בירושלים, ותחת החצרות היה חלל כדי שהנמצאים בחצרות לא יטמאו מקבר התהום (= שמא יש מת בתהום שתחת החצר, ומפני שיש חלל טפח תחת הסלע הרי שהוא מפסיק את הטומאה והיא לא בוקעת למעלה), והן היו יולדות ומגדלות שם את בניהם, ובניהם היו ממלאים ומזים את המי חטאת על הכהן השורף את הפרה.

נשים יקרות: עשירות.

בעא מיניה רב הונא מרב: האם אפשר לעשות כלי שרת (= כלים שמשרתים בהם במזבח החיצון שהוא עשוי מאבנים ונעשה מקדשי בדק הבית) מקדשי בדק הבית? צדדי הספק: האם הכלי שרת הם צורך המזבח ולכן דינם כמזבח עצמו ואפשר לעשותם מקדשי בדק הבית, או שמא הכלי שרת הם צורך הקרבן, וכשם שאת הקרבן מביאים מתרומת הלשכה כך היו עושים אותם מתרומת הלשכה.

קושיא: נאמר בדברי הימים "וּכְבָּלוֹתֵם הִבִּיאוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיהוֹדַע אֶת שְׂאֵר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֶׂהוּ כְּלִים לְבֵית יְהוָה כְּלֵי שָׂרֵת", פסוק זה נאמר לעניין הכסף שהתנדבו לבדק הבית (של בית המקדש), ולאחר שסיימו לתקן את בדק הבית עשו מהכסף שנשאר כלי שרת, הרי שעושים כלי שרת מקדשי בדק הבית ולא כדברי רב שעושים אותם מתרומת הלשכה.

תירוץ: מי שלימד אותך כתובים לא לימד אותך נביאים, שהרי נאמר במלכים "אֵךְ לֹא יַעֲשֶׂה בֵּית יְהוָה כֶּסֶף מְזֻמָּרוֹת מְזַרְקוֹת חֲצָצְרוֹת כֹּל כְּלֵי זָהָב וְכֵלֵי כֶּסֶף מִן הַכֶּסֶף הַמְּבֹאָה בֵּית יְהוָה: כִּי לְעֵשִׂי הַמְּלֹאכָה יִתְּנֶהוּ וַחֲזָקוּ בוֹ אֶת בֵּית יְהוָה", הרי שנאמר במפורש שלא עושים כלי שרת מקדשי בדק הבית!

קושיא: א"כ המקראות מדברי הימים ומלכים קשים זה על זה!

תירוץ: לא קשיא: הפסוק בדברי הימים נאמר במקרה שגבו כסף לצורך בדיק הבית וסיימו לתקן ונשאר כסף מיותר, וממנו עושים כלי שרת, אבל הפסוק במלכים בא לומר שלא גובים מכסף בדיק הבית לכלי שרת כל עוד לא סיימו לתקן את בדיק הבית.

קושיא: וכי גבו והותרו מאי הוי? מדוע אם גבו לצורך בדיק הבית ונשאר כסף מיותר אפשר לעשות ממנו כלי שרת, והרי גבו אותו לצורך הבנין ולא לצורך מזבח?

רבי אבהו מתרץ: לב בית דין מתנה עליהם, כלומר שהתורמים את הכסף מקדישים אותו על דעת בית דין, ובית דין מתנה שאם לא יצטרכו את הכסף לבדיק הבית יתנו אותו לכלי שרת.

אֶת שְׂאֵר הַכֶּסֶף: נאמר "וּבְכֻלּוֹתֵם הֵבִיאוּ לְפָנַי הַמֶּלֶךְ וַיְהוֹדַע אֶת שְׂאֵר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֶׂהוּ כְּלִים לְבַיִת יְהוָה כְּלֵי שָׁרֵת", כלומר שעשו את הכלי שרת מכסף שיש לו שיריים, וזהו כסף תרומת הלשכה, שתורמים ממנו בקופות והשיריים נשארים בלשכה. הרי שעושים כלי שרת מתרומת הלשכה. (ביאור 'תרומת הלשכה': במס' שקלים נאמר שבשלשה זמנים בשנה תורמים את הלשכה, כלומר שהיתה במקדש לשכה גדולה שבה היו מכניסים את כל השקלים שישראל תרמו לקנות מהם קרבנות ציבור, וכשהיו רוצים לקחת את השקלים לקנות מהם את קרבנות הציבור לא לקחו הכל בבת אחת, אלא בשלשה זמנים המפורטים שם. 'תרומת הלשכה' זה הכסף שתורמו לקרבנות הציבור ולקחו אותו מהלשכה לצורך כך, ומהפסוק משמע שעושים כלי שרת מ'תרומת הלשכה' עצמה. 'שיירי הלשכה' זה הכסף שנותר בלשכה לאחר שכבר קנו את קרבנות הציבור).

קושיא: ואימא שיריים גופייהו? אולי עשו את הכלי שרת מהשיריים שנותרו בלשכה ולא מתרומת הלשכה עצמה? (כלומר אולי עשו את הכלי שרת מ'שיירי הלשכה' דהיינו מהכסף שנותר בלשכה לאחר שכבר קנו את קרבנות הציבור, ולא כמו שהבינה הגמרא בהתחלה שאת הכלי שרת לקחו מהכסף שכבר נלקח מהלשכה לצורך קניית הקרבנות).

תירוץ: כדאמר רבא העולה עולה ראשונה: נאמר לגבי עולת התמיד של שחר "וְעָרַךְ עָלֶיהָ הַעֲלָה", "הַעֲלָה" באה ללמדנו שלא מקריבים שום דבר לפני תמיד של שחר, אלא הוא קרב הראשון, וכמו כן אנו לומדים מהפסוק "אֶת שְׂאֵר הַכֶּסֶף" שמדובר בכסף ראשון (= תרומת הלשכה עצמה) ולא בכסף שנשאר (= שיריים).

קושיא: מיתיבי: הקטורת וכל קרבנות ציבור באים מתרומת הלשכה. מזבח הזהב (= אינו מחובר לאדמה ולכן נחשב לכלי ולא לבניין כמו מזבח החיצון), ולבונה של לחם הפנים, וכלי שרת, באים ממותר נסכים (= מהרווח שהיה להקדש מקניית הנסכים. עיין רש"י). מזבח העולה (= מזבח החיצון שעשוי מאבנים ומחובר לקרקע ולכן נחשב לבניין), הלשכות והעזרות, באים מקדשי בדיק הבית. חוץ לחומת העזרה כגון עזרת נשים והקיל וחומת העיר ומגדלותיה, באים משיירי הלשכות הלשכה. הרי שכלי שרת באים ממותר נסכים ולא מתרומת הלשכה.

תנאי היא: באמת זו מחלוקת תנאים, ישנו תנא הסובר שכלי שרת נקנים מתרומת הלשכה וישנו תנא הסובר שנקנים ממותר נסכים.

[נ.ב. אמנם לכאורה לא מצאנו דעה הסוברת שנקנים מבדק הבית כמו שהקשה רב הונא מהפסוקים במלכים ודברי הימים].

מותר תרומה: הכסף שנשאר בקופות בראש חודש ניסן מהשנה שעברה (שמכאן ואילך צריכים לקנות את קרבנות ציבור מכסף חדש של השקלים שנגבו באדר בשנה זו).

מותר פירות: יתבאר בהמשך מהו. **קיץ המזבח**: מהכסף הזה קונים קרבנות לזמן שבו המזבח ריק מקרבנות.

זהו זה: רבי עקיבא ורבי חנינא סגן הכהנים סוברים שאין שום מותר בפירות כי אין בהם רוחים כדלהלן.

לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות: בזול ומוכרים אותם ביוקר. זו דעת רבי ישמעאל, אבל רבי עקיבא סובר שלא עושים מסחר בכסף של הקדש. וכן לא בכסף של עניים.

אין עניות במקום עשירות: עשיית מסחר בכדי להרויח נראית כעביות, כאילו חסר להקדש כסף.

דלמא מתרמי להו עני: שמא יזדמן עני ולא יהא כסף לתת לו משום שהוא מושקע בסחורה.